

Protokoll fört vid enskild föredragningUtbildnings- och kulturavdelningen
Kulturbyrån, U3

Beslutande

Minister

Mats Perämaa

Föredragande

Enhetschef

Mikko Helminen

Justerat

Omedelbart

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 25Anhållan om rubbande av del av fast fornlämning Sa 20.9
i Långbergsöda by, Saltviks kommun**ÅLR 2012/1748**

123 U3

Ärende

Fastighetsägaren till fastigheten 736-420-1-15 har anhållit Ålands landskapsregering om tillstånd att göra ingrepp i eller invid delar av fast fornlämning Sa 20.9 i Långbergsöda by, Saltviks kommun.

Beslut

Landskapsregeringen beslöt i ärendet enligt bilaga 1.

Nr 26Anhållan om rubbande av del av fast fornlämning Sa 20.7
i Långbergsöda by, Saltviks kommun**ÅLR 2012/1754****ÅLR 2017/2911****ÅLR 2018/7154**

124 U3

Ärende

Fastighetsägaren till fastigheten 736-420-3-29 har den 29.2.2012 anhållit Ålands landskapsregering om tillstånd att göra ingrepp i eller invid delar av fast fornlämning Sa 20.7 i Långbergsöda by, Saltviks kommun. Ärendet har i samband med försäljning av delar av den berörda fastigheten kompletterats den 13.4.2017 gällande de planerade åtgärdernas placering, omfattning och syfte. Vidare har sökanden den 26.8.2018 lämnat in ytterligare en anhållan gällande rubbning av fast fornlämning inför eventuell styckning av fastigheten.

Beslut

Landskapsregeringen beslöt i ärendet enligt bilaga 2.

Nr 27

Anhållan om rubbande av del av fast fornlämning Sa 20.7

i Långbergsöda by, Saltviks kommun

ÅLR 2012/1756

125 U3

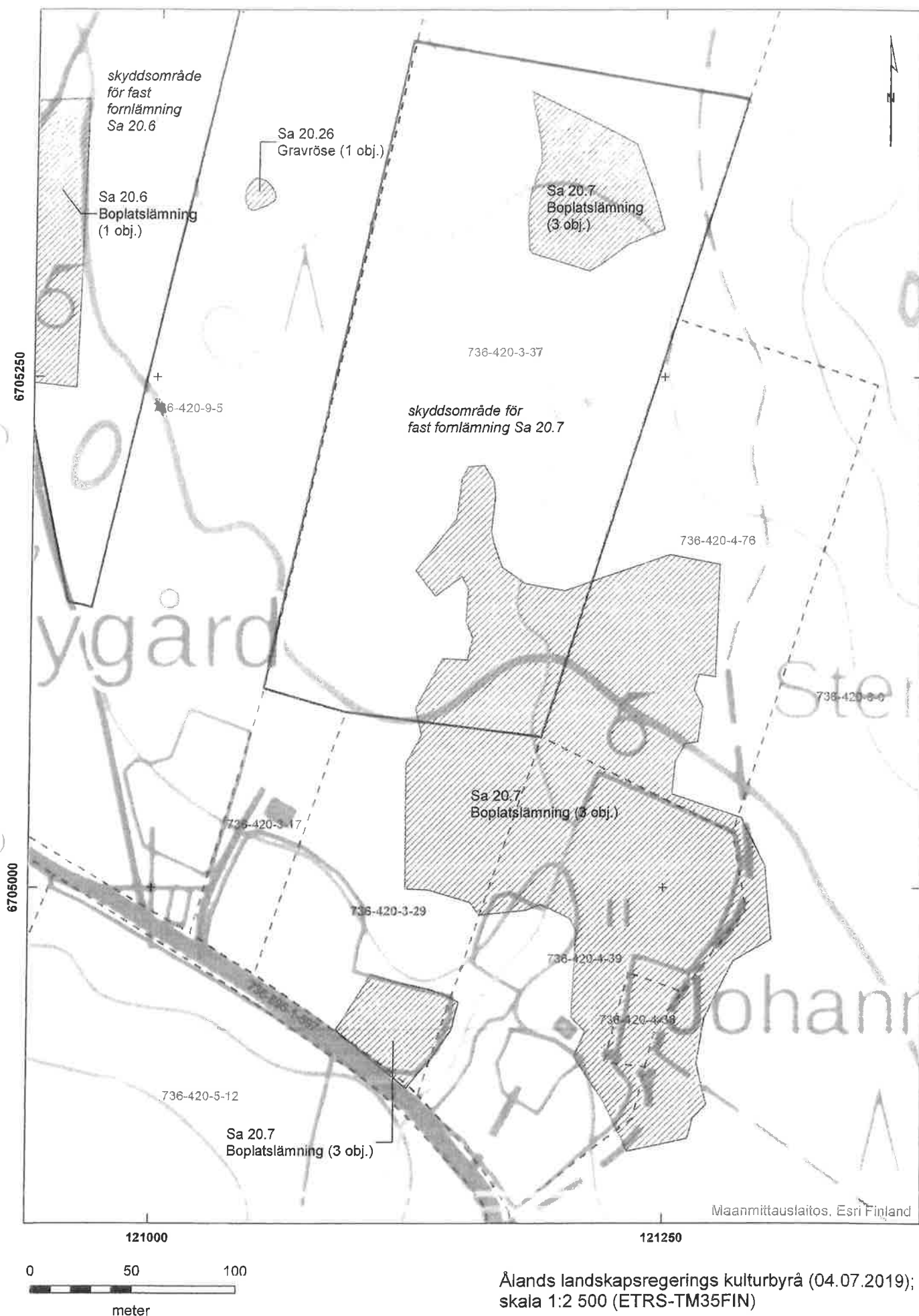
Ärende

Fastighetsägaren till fastigheten 736-420-3-17 har anhållit Ålands landskapsregering om att de delar av fast fornlämning Sa 20.7 i Långbergsöda by, Saltviks kommun, som ligger på den berörda fastigheten rubbas.

Beslut

Landskapsregeringen beslöt i ärendet enligt bilaga 3.

Bilaga 1. Kartutdrag över fast fornlämning Sa 20.7 jämte skyddsområde i Långbergsöda by, Saltvik med fastigheten 3:29 markerad.

B. 13/5-14

Mårby, U4

Ensk. 15/2014, nr 21.

Bilaga 2, U414E15:21

ANVISNINGAR OM HUR SKOGSBRUK KAN BEDRIVAS UTGÅENDE FRÅN GÄLLANDE FORNMINNESLAGSTIFTNING.

I LL (1965/99) om fornminnen konstateras i 1 § att "Fasta fornlämningar är fredade som minne av Ålands tidigare bebyggelse och historia. Utan tillstånd som meddelats i stöd av denna lag är det förbjudet att gräva ut, ändra, skada, ta bort eller på annat sätt rubba en fast fornlämning eller täcka över den."

Vad som är fast fornlämning framgår i lagens 2 §. De vanligaste fornlämningarna i skogsmark utgörs av gravfält men det finns också ca 40 kända boplatser från sten- eller bronsåldern som saknar markeringar ovan markytan. Även andra mindre frekventa fornlämningstyper finns representerade.

I anslutning till skogsbruksärenden där fornlämningar och skyddsområden berörts kan följande generella hänsynstaganden anses vara befogade och tillämpliga som följd av fornminneslagens bestämmelser:

- avverkningen ska planeras och ske på ett sådant sätt att fornlämningen bevaras utan att skadas.
- vid avverkning rekommenderas att fröträd lämnas för att åstadkomma en naturlig förnygring.
- kalavverkning kan förordas i specifika fall.
- virke, kvistar och ris ska inte lagras på fornlämningen.
- utkörning av virke och hyggesrester ska ske under sådana förhållanden, på torr eller frusen mark, så att fornlämningen inte skadas.
- på markytan synliga fornlämningar ska inte köras över.
- virket ska lagras utanför det område där fornlämningen är belägen.
- det är inte tillåtet att markbereda eller genomföra stubbrytning på fornlämningen.
- efter bedömning från fall till fall kan grönnisplantering tillåtas.
- förnyelsebränning kan tillåtas om fornlämningen är av sådan art att den inte skadas.
- efter prövning kan lätt mekanisk markberedning tillåtas på skyddsområden.

Övrigt:

Skogsbilvägar, dikningar och ytvavrinningsområden ska planeras och genomföras i samråd så att fornlämningarna inte berörs eller skadas.

Enligt LL (1998:83, § 6) om skogsvård ska fornminnesvården beaktas. Om anläggandet av nytt skogsbestånd misslyckas till följd av att fornminnesvården beaktats kan landskapsregeringen enligt 8 § förlänga tiden för åstadkommande av ett godtagbart plantbestånd eller befria skogsbrukaren från skyldigheten att förnya skogsbeståndet om det trots lämpliga åtgärder inte uppstått ett godtagbart plantbestånd på området.

Mariehamn den 13.5.2014

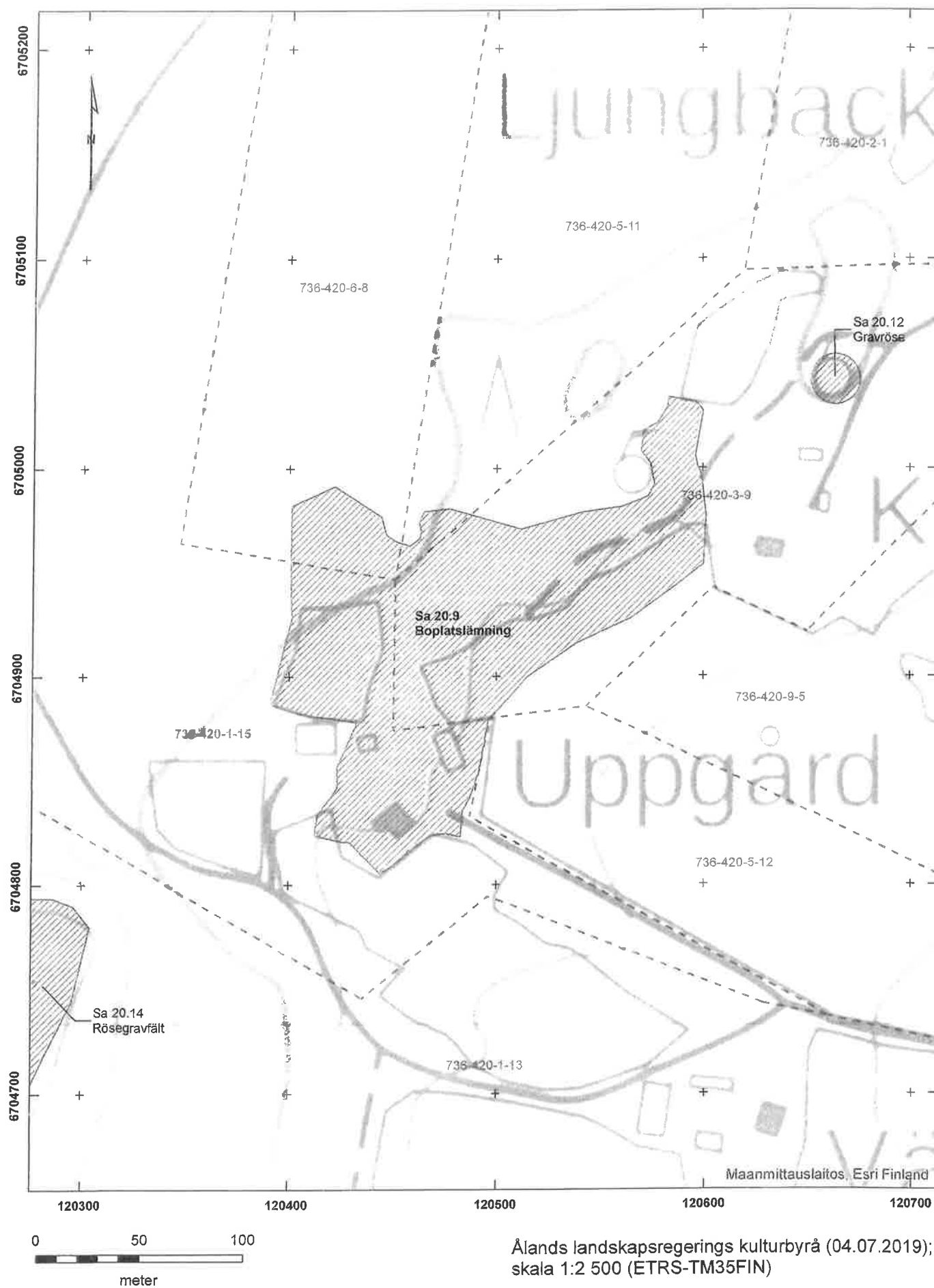
Minister

Johan Ehn

Överantikvarie

Marita Karlsson

Bilaga 1. Kartutdrag över fast fornlämning Sa 20.9
i Långbergsöda by, Saltvik med fastigheten 1:15 markerad.

Protokoll fört vid enskild föredragning

Utbildnings- och kulturavdelningen

Museibyrån, U40

Beslutande

Landskapsregeringsledamot
Camilla Gunell
Camilla Gunell

Föredragande

Överantikvarie
Marita Karlsson
Marita Karlsson

Justerat

Omedelbart

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 45Regelverk för kostnadsfördelning vid arkeologiska
undersökningar.**U40/07/5/48**

145 U40

Landskapsregeringen beslöt anta regelverket som riktgivande vid
fördelning av kostnaderna.

Utdragets riktighet bestyrker, Mariehamn, landskapsregeringen, den 25 juni 2007

Marita Karlsson
ÖverantikvarieNr 145 U40Museibyrån (MO, PK)

Regelverk för kostnadsfördelning vid arkeologiska undersökningar

Arkeologisk undersökning av en fornlämning är en myndighetsuppgift. Den kostnadskalkyl som görs baseras på de verkliga kostnaderna för arbetet, det är en s.k. offentlighetsrättslig prestation till självkostnadsvärde.

I 1 § LL om fornminnen sägs: Fasta fornlämningar är fredade som minne av Ålands tidigare bebyggelse och historia. Utan tillstånd som meddelats i stöd av denna lag är det förbjudet att gräva ut, ändra, skada, ta bort eller på annat sätt rubba en fast fornlämning eller att täcka över den.

Den arkeologiska undersökningsverksamheten regleras i 1 kap. 10, 11, 12, 13, 14 och 15 §§. Av lagen framgår vilket förfarande som skall gälla vid undersökning av fornlämningar samt vid borttagande av fornlämningar som förorsakar oskäligt stor olägenhet i förhållande till sin betydelse. I lagen stadgas även om förfarandet vid planeringsverksamhet, vid påträffandet av okänd fornlämning, vid förverkligande av allmänt eller större enskilt arbetsföretag. I 2 kap. 16 och 18 §§ regleras undersökningsverksamheten då lösa fornföremål påträffas. Undersökning vid fartygsfynd behandlas i 3 kap 20 § där en hänvisning till LL om fredning av skeppsvrak, numera LL om skydd av det maritima kulturarvet, görs.

I fråga om kostnadsfördelningen mellan landskapet och privata har en praxis utarbetats där fördelningen utgått ifrån om undersökningen föranleds av:

- Landskapets (eller annat offentligt rättsligt samfunds) eller privat initiativ
- Pågående eller förändrad markanvändning
- Storleken på ett allmänt eller enskilt arbetsföretag
- Uppdragsverksamhet

Nedan redovisas de olika typerna av arkeologiska undersökningar utgående från de olika lagparagraferna samt redovisas praxis i fråga om kostnadsfördelning i anslutning till dem.

Kap.1

Undersökning enligt 10 §

I 10 § 1 mom. stadgas om landskapsregeringens rätt att undersöka en fast fornlämning, utmärka dess gränser med pålar, inhägnad eller andra märken eller ange den med en på platsen upprest tavla samt att iordningställa en fornlämning och att på till fornlämningen hörande mark utföra röjning samt vidta andra för fornlämningens skydd och vård nödvändiga åtgärder. Landskapsregeringen kan även, på villkor som den bestämmer, meddela tillstånd åt annan att undersöka en fornlämning samt med mottagarens samtycke tillsvidare överlåta den lokala vården av fornlämningen åt en kommun, en församling eller ett samfund. () Den som har orsakats en skada genom en åtgärd som avses i 1 eller 2 mom. har rätt till full ersättning av landskapets medel.

Denna paragraf tillämpas vid de vetenskapliga undersökningar som initierats av landskapsstyrelsen/landskapsregeringen samt vid inventeringsundersökning och inför gränsbestämning av fornlämningar, framförallt på boplatsoverråden som oftast saknar synliga gränser ovan mark. Dessa undersökningar har bekostats av landskapet som har intresse av att utforska vår historia och också ansvara för att det finns en samlad kunskap om var

fornlämningarna finns för att tillgodose fredningsbestämmelserna. De senare aktuella i samband med fastställande av gränser enligt 4 och 5 §§. Landskapet har även bekostat de skydds-, vård- och informationsåtgärder som vidtagits på privatägda fornlämningar.

Då tillstånd till vetenskaplig undersökning av en fornlämning meddelats någon annan, i de flesta fall en vetenskaplig institution, har kostnaderna täckts av sökanden. Då undersökning genomförts i samarbete har kostnaderna delats.

Undersökning enligt 11 §

I denna paragraf stadgas: Orsakar en fast fornlämning oskäligt stor olägenhet i förhållande till fornlämningens betydelse kan landskapsregeringen på ansökan, efter att en arkeologisk undersökning av fornlämningen har utförts, meddela tillstånd att rubba fornlämningen eller att täcka över den på sätt som annars enligt 1 § 2 mom. är förbjudet. I tillståndet kan särskilda villkor intas. Tillstånd att tillfälligt, under högst sex månader, täcka över en fast fornlämning kan meddelas utan föregående arkeologisk undersökning. Tillståndet kan förlängas högst sex månader om synnerliga skäl för det föreligger. Har ansökan gjorts av annan än fastighetsägaren skall fastighetsägaren ges tillfälle att bli hörd.

Paragrafen tillämpas då privata markägare önskar undanröja fornlämningar på sin mark. Landskapsstyrelsen/landskapsregeringen har bekostat den arkeologiska undersökningen på fastigheter där fornlämningen hotar att skadas p.g.a. befintlig, pågående, verksamhet knuten till exempelvis jord- och skogsbruk samt vid tillbyggnad av befintlig bebyggelse (bostadshus/gårdsmiljöer) i anslutning till fredad fornlämning. Motiveringen har varit att den pågående markanvändningen inte skall hämmas av förekomsten av fornlämningar. Väntetiden för att få dessa undersökningar genomförda har varit 1-3 år beroende på tillgång till anslag inom ramen för ordinarie budgetmedel. Sökanden har ofta själv deltagit i kostnaden genom att ställa grovarbetskraft och maskiner till förfogande.

Landskapsregeringen har inte förordat rubbande eller bekostat undersökningar vid förslag till nybyggnad på tidigare oexploaterade fornlämningar eller vid förslag till täktverksamhet i anslutning till fornlämning. Här har markägaren själv bekostat eventuella undersökningar. Motiveringen är att ägaren här har möjlighet att styra den egna markanvändningen så att fornlämningen inte behöver beröras.

I fråga om ledningsdragningar har i första hand kontakt med fornlämningar undvikits redan i planeringsskedet (jfr 13 §). LS har i Sälis och i Långbergsöda bekostat mellanskillnaden då vattenledningsdragningen till bosättningen fördyrades betydligt till följd av en alternativ dragning där fornlämningen inte berördes men där sprängningsarbeten istället krävdes.

Avslag av anhållan enligt 12 §.

I paragrafens 1 och 2 mom. sägs: Avslås en ansökan om att rubba en fornlämning eller täcka över en fast fornlämning som orsakar sökanden olägenhet som inte är ringa, har sökanden rätt till full ersättning av landskapets medel om uppgift om fornlämningen inte var införd i landskapsregeringens register för fasta fornlämningar när den påträffades. Rätten till ersättning förutsätter att ansökan inkom till landskapsregeringen inom två år från registreringen av fornlämningen. Ett beslut att avslå ansökan skall delges sökanden. Kommer parterna inte överens om den ersättning som avses i 1 mom. skall talan om ersättning väckas vid Ålands tingsrätt inom ett år från det att landskapsregeringen beslutat att avslå ansökan vunnit laga kraft.

Paragrafen har, sedan den infördes i fornminneslagen 1965, inte tillämpats men har aktualiserats i samband med den ändring av LL om fornminnen som gjordes under år 2006 (2006/87). Det är sannolikt att ärenden nu kommer att anhängiggöras till följd av lagändringen.

Någon heltäckande utvärdering av vilka fornlämningar som inte får rubbas utan skall bevaras för framtiden har inte gjorts. Principen har varit att endast ge tillstånd till rubbade om fornlämningen redan påverkats av pågående markanvändning.

De fornlämningar som ansetts särskilt bevarandevärda och där tillstånd till rubbade inte rekommenderats framgår i fornminnesinventeringen 1979 under rubriken Fornminnesvård.

Undersökning enligt 13 §

I paragrafen sägs: Vid planering av byggande av allmän väg, kanal eller flygfält, reglering av vattendrag eller annat liknande allmänt arbetsföretag eller planläggning skall den som avser att utföra arbetsföretaget i god tid utreda om någon fast fornlämning kan komma att beröras och om så är fallet genast göra en anmälan om detta till landskapsregeringen för överläggning. Vid överläggningen skall fastighetsägaren höras. Innan landskapsregeringen beslutar i ärendet skall en arkeologisk undersökning utföras.

Paragrafen har tillämpats vid byggande av allmän väg samt vid allmänna arbetsföretag och planläggning samt vid MKB. Principen har här varit att beställaren/ exploatören bekostar inventeringar eller undersökningar som berör fornlämningar om den använda arbetstiden överskrider tre dagar. Målsättningen har varit att genom att delta i planeringen i ett så tidigt skede som möjligt åstadkomma lösningar som gör att undersökningar kan undvikas. (Jfr även 15§.)

Här föreslås en policyändring så att uppdrag enligt denna paragraf debiteras efter första dagen.

Undersökning enligt 14 §

I paragrafen sägs: Anträffas under grävning eller annat arbete fast fornlämning, som ej förut varit känd, skall arbetet till den del det rör fornlämningen omedelbart avbrytas och den som leder arbetet ofördröjligen bringa saken till landskapsregeringens kännedom för nödiga åtgärder. Är arbetet sådant, som avses i 13 §, skall i ärendet förfaras såsom i sagda paragraf är sagt.

Landskapet har bekostat undersökningen om fornlämningen inte tidigare varit känd med motiveringen att sakägaren inte skall drabbas då fornlämningen inte varit känd och därför inte kunnat undvikas.

Undersökning enligt 15 §

I paragraferna sägs: Berör förverkligandet av allmänt eller större enskilt arbetsföretag fast fornlämning på sådant sätt, att därav föranleds särskild undersökning av denna eller särskilda åtgärder för dess bevarande, bör företagaren ersätta kostnaden härför eller deltaga i dem, såvitt detta icke med beaktande av omständigheterna skall anses oskäligt.

De allmänna arbetsföretagen har bekostats av företagaren. Beträffande större enskilt företag har täktverksamhet räknats som sådan, jfr 11 §.

Kap.2

Undersökning vid fynd av lösa fornföremål enligt 16 och 18 §§

I 16 § 2 mom. sägs beträffande lösa fornföremål: Påträffas föremålet i ett kärr eller djupt i jorden eller finns på fyndplatsen tecken, som tyda på fast fornlämning, såsom boplatz eller gravfält, må fyndplatsen icke vidare bearbetas, förrän landskapsregeringen, till vilken anmälan om fyndet omedelbart bör göras, efter att vid behov hava undersökt platsen, lämnat föreskrifter i saken.

I 18 § Landskapsregeringen har rätt att undersöka eller på villkor som den fastställer meddela annan tillstånd att undersöka plats där fornfynd gjorts även om där inte finns någon fast fornlämning. Den som orsakas skada genom en åtgärd som anges i 1 mom. har rätt till full ersättning av landskapets medel. Landskapsregeringen kan vid behov vid vite förbjuda vidtagande av åtgärder, vilka äventyrar undersökningen på i 1 mom. avsett område.

De arkeologiska undersökningar som företagits vid fynd av lösa fornföremål har bekostats av landskapet.

Kap.3

Undersökning vid fartygsfynd 20 §

Enligt 2 § 7 mom. i LL om skydd av det maritima kulturarvet skall om vrak gälla vad i LL om fornminnen är föreskrivet om fast fornlämning och lösa fornföremål.

Beträffande rubbande av vrak och fynd har sådana ärenden hittills varit så sällsynta att någon praxis inte utarbetats.

Sammanfattning av kostnadsfördelningen

Ålands landskapsregering bekostar i enlighet med tidigare praxis följande typer av vetenskapliga undersökningar då tillstånd ges till undersökning enligt LL om fornminnen:

1. Undersökning i vetenskapligt syfte initierad av landskapet
2. Fornminnesinventering och undersökning för att klarlägga fornlämningens gränser
3. Undersökning till följd av kompletteringsbyggnation eller tillbyggnad till befintlig bebyggelse (bostadshus) i anslutning till fredad fornlämning (mindre enskilt arbetsföretag)
4. Undersökning på jordbruksfastighet där fornlämning hotar att skadas p.g.a. befintlig verksamhet knuten till jord- eller skogsbruket (mindre enskilt arbetsföretag)
5. Undersökning då tidigare okänd fornlämning framkommit vid arbetsföretag och anmälts

Exploatören eller sökanden bekostar följande typer av undersökningar när tillstånd ges:

1. Undersökning inför nybyggnation på tidigare obebyggd fredad fornlämning (ändrad markanvändning)
2. Undersökning inför täktverksamhet där fredad fornlämning berörs (större enskilt arbetsföretag)
3. Undersökning inför ny vägdragning eller vid ombyggnad av landskaps- och kommunalväg som berör fornlämning (större allmänt arbetsföretag)
4. Undersökning inför ledningsdragningar genom fornlämningar (större allmänt arbetsföretag).

LR kan efter särskild prövning, bekosta mellanskillnaden om dragningen undviker fornlämningen men till följd av detta blir betydligt dyrare.

5. Undersökning som på sökandens önskemål tidigareläggs i förhållande till ordinarie budget och undersökningsplan eller som måste genomföras inom viss tid (uppdragsverksamhet)

Enligt uppdrag:

Mariehamn den 21 juni 2007

Överantikvarie

Marita Karlsson

U40/07/5/48